

spoorweg museum

Jaarverslag 2019

1 juli 2020

Inhoud

Algemeen.....	3
Bestuursverslag.....	4
Verslag van de Raad van Toezicht	16
Balans per 31 december 2019	19
Staat van baten en lasten over 2019	20

Algemeen

Algemene gegevens

Stichting Nederlands Spoorwegmuseum (“Het Spoorwegmuseum”)
Maliebaanstation 16
3581 XW Utrecht

Telefoon: 030 - 23 06 206
Email: info@spoorwegmuseum.nl

KvK nummer: 411.78.462
Fiscaal nummer: 002.883.284
www.spoorwegmuseum.nl

Statutaire doelstelling en beleidsplan¹

Het Spoorwegmuseum heeft tot doel:

- Het in stand houden van een spoorwegmuseum door het bijeenbrengen, in eigendom of bruikleen verkrijgen, conserveren en exposeren van voorwerpen die uit een geschiedkundig oogpunt of anderszins van belang zijn voor de kennis van het spoor- en tramwegwezen in het algemeen en dat van Nederland in het bijzonder;
- Het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande in de ruimste zin verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn; en
- Het deelnemen in, het op andere wijze belang nemen in en het voeren van beheer over instellingen of ondernemingen die activiteiten verrichten op het gebied van museale zorg voor en behoud van historisch spoorwegerfgoed of van welke andere aard ook.

De missie

Het Spoorwegmuseum is een cultuurattractie die zijn gasten op basis van authenticiteit en in de vorm van vermaak educatie biedt over de geschiedenis van de spoorwegen.

Uit de missie blijkt duidelijk dat het Spoorwegmuseum als culturele organisatie midden in de samenleving staat. Het museum is relevant en authentiek in de manier waarop zij haar verhalen vertelt en haar collectie beheert. Het Spoorwegmuseum is open en onderzoekend in alles wat zij doet. Daarnaast is zij gastvrij naar en inspirerend voor haar bezoekers. Alle activiteiten zijn verbonden aan de museale functie.

Overig

Bij het Spoorwegmuseum wordt de cao recreatie toegepast.

¹ De statutaire doelstelling en beleidsplan zal de komende tijd worden geactualiseerd op basis van de vernieuwde strategie.

Bestuursverslag

INLEIDING

Voor u ligt het bestuurdersverslag 2019 van het Spoorwegmuseum. We kijken terug op een memorabel jaar vol hoogtepunten maar waarin ook verdriet zichtbaar was toen Utrecht werd opgeschrikt door de aanslag in de tram waarbij vier dodelijke slachtoffers vielen te betreuren. Het kenschetst een jaar waarin we als museum vol in de samenleving stonden en daar op verschillende momenten uiting aan hebben gegeven.

Zo was het op 17 september 2019 precies 75 jaar geleden dat de spoorwegstaking in Nederland werd uitgeroepen. Dit herdenkingsjaar was aanleiding voor de presentatie 'Kinderen van Versteeg' waar onze bescheiden collectie over de Nederlandse spoorwegen in de Tweede Wereldoorlog, ondersteund met een uitgebreid en informatief online dossier, een mooie plek heeft gekregen. Samen met de eerder gerealiseerde presentatie 'Beladen Treinen' met bijbehorende website houden we de herinnering aan de oorlogsjaren ook voor toekomstige generaties levend.

Lichtvoetiger en publicitair een groot succes was de tentoonstelling 'Tienertoer' die in april door burgemeester Jan van Zanen werd geopend. Net als de burgemeester bleken vele Nederlanders goede herinneringen te koesteren aan hun tienertoertijd. We ontvingen massa's mooie herinneringen die deels terug te zien waren in de tentoonstelling die door bezoekers hoog werd gewaardeerd.

Dit jaar bezocht wederom een recordaantal bezoekers het Spoorwegmuseum. In totaal kwamen 431.396 bezoekers naar het museum. Daarmee zijn en blijven we het grootste museum van Utrecht. En daar zijn we natuurlijk hartstikke trots op.

Willen we ook in de toekomst relevant blijven moeten we blijvend vooruitdenken. In 2019 hebben we dan ook met elkaar de strategische uitgangspunten voor de komende jaren vastgesteld en onze plannen en ambities beschreven. Onze dank gaat uit naar alle (externe) stakeholders die ons daarvoor van waardevolle input hebben voorzien. We zijn klaar voor de toekomst, er staan mooie plannen op stapel waarmee we verwachten onze positie duurzaam te verstevigen.

Onze speciale dank voor de samenwerking en hun bijdrage aan de resultaten van het jaar 2019 gaan uit naar alle medewerkers, onze vrijwilligers, de Vrienden van het Spoorwegmuseum, BankGiro Loterij, de Nederlandse Spoorwegen, Stichting Fondsenbeheer Spoorwegmuseum, ProRail, Stichting goede doelen Nh1816, onze zakelijke klanten, SUM, de Club van 11, de museumvereniging, de Gemeente Utrecht en iedereen die ons input heeft gegeven voor het ontwikkelen van een nieuwe visie op de toekomst van ons museum.

ORGANISATIE

ANBI status

Het Spoorwegmuseum bezit de ANBI status en wordt daarmee aangemerkt als een algemeen nut beogende instelling. Qua bestuursmodel heeft de organisatie een Raad van Toezicht model, het Spoorwegmuseum past in dit kader de 'Governance Code Cultuur' toe. Deze code is een instrument voor goed bestuur en toezicht en omvat het gehele besturingsproces: beleid, uitvoering, toezicht en verantwoording.

Statutair doel

Stichting Nederlands Spoorwegmuseum, met als vestigingsadres Maliebaanstation 16 te Utrecht, heeft als statutair doel “het in stand houden van een spoorwegmuseum door het bijeenbrengen, in eigendom of bruikleen verkrijgen, conserveren en exposeren van voorwerpen die uit een geschiedkundig oogpunt of anderszins van belang zijn voor de kennis van het spoor- en tramwegwezen en het openbaar vervoer in het algemeen en dat van Nederland in het bijzonder”.

FINANCIEN

Het Spoorwegmuseum heeft 2019 afgesloten met een positief resultaat van € 5.577 (2018: € 19.569).

Het museum heeft, als zelfstandige stichting, € 9 miljoen aan baten verworven. Deze bestaan voor € 5,7 miljoen uit entree-, winkel-, verhuur-, horeca en overige opbrengsten van de reguliere en zakelijke bezoekers. Daarnaast werd een bijdrage van totaal € 2,1 miljoen toegezegd vanuit de Stichting Fondsenbeheer Spoorwegmuseum (SFS). Jaarlijks wordt op basis van de financieringsbehoefte van het Spoorwegmuseum een gemotiveerde aanvraag bij SFS ingediend en het is vervolgens ter discretie van SFS hoeveel middelen zij op welk moment aan het Spoorwegmuseum beschikbaar wenst te stellen.

Tenslotte heeft de BankGiro Loterij (BGL) voor de periode 2017-2021 een vaste jaarlijkse bijdrage van € 300.000 aan het museum toegekend. Aanvullend heeft het museum in 2019 een bijdrage verkregen vanuit het geormerkte werven van totaal € 325.249. Deze bijdrage wordt ingezet om (grotere) toekomstige investeringen in het museum te doen.

Het vermogensbeleid van het Spoorwegmuseum is dat het uitsluitend wordt gefinancierd met stichtingsvermogen en niet door middel van aangegane leningen bij derden. Intern is de norm gesteld dat het stichtingsvermogen tussen de € 1,0 en € 1,5 miljoen ligt, oftewel het stichtingsvermogen dient ongeveer 50% van de vaste, jaarlijkse personele lasten te kunnen dekken.

ONZE TOEKOMST OP DE RAILS

Het museum heeft dit jaar flink ingezet op het formuleren van een nieuwe visie op de toekomst van het Spoorwegmuseum. In januari startte een intensief traject om in gezamenlijkheid tot deze visie te komen. In verschillende fases is veel aandacht geweest voor zowel de input van externe stakeholders als onze medewerkers. Dit heeft eindejaar geleid tot het document ‘Onze toekomst op de rails’ waarin onze nieuw geformuleerde missie, visie en kernwaarden staan beschreven. De concretisering van die visie staat in (meerjaren-)plannen beschreven. We verwachten hiermee onze positie op alle fronten duurzaam te verstevigen en onze relevantie te behouden. In 2020 starten we met de uitvoering. Lees hier onze nieuwe missie, visie en kernwaarden die ons toekomstig denken en doen illustreren.

Missie

Het Spoorwegmuseum laat zien hoe de spoorwegen en de samenleving verbonden zijn. We beheren het erfgoed van spoorwegen in Nederland. Met onze verhalen voor het brede publiek duiden we de betekenis voor de technologische, economische en sociale ontwikkeling, in het verleden, het heden en de toekomst.

Visie

We staan als culturele organisatie midden in de samenleving. We zijn relevant en authentiek in de manier waarop we ons verhaal vertellen en onze collectie beheren. We zijn open en onderzoekend in alles wat we doen. We zijn gastvrij naar en inspirerend voor onze bezoekers. We verbinden onze activiteiten aan onze museale functie.

Kernwaarden

We willen een onuitwisbare indruk achterlaten bij onze bezoekers, onze medewerkers zijn hierin de sleutel. We maken voortdurend verbinding met onze omgeving omdat we alleen zo onze missie en visie kunnen realiseren en daarmee onze toekomst borgen. We geloven in partnerschap en samenwerking vanuit de overtuiging dat we samen verder komen.

NIEUWE PRESENTATIE

Kinderen van Versteeg

Op 17 september 2019 was het precies 75 jaar geleden dat de Nederlandse regering in Londen de spoorwegstaking onder het personeel van de Nederlandse Spoorwegen uitriep. Dit was aanleiding voor het Spoorwegmuseum om een kleine presentatie en informatieve website over de Nederlandse spoorwegen in de Tweede Wereldoorlog te maken. De presentatie draagt de naam 'Kinderen van Versteeg', gebaseerd op de code die het verzet had afgesproken met de Nederlandse regering in ballingschap. Het Spoorwegmuseum toont zijn collectie affiches, foto's, panelen, medailles en andere objecten uit de Tweede Wereldoorlog.

Het museum zal op basis van de actualiteit rondom oorlog, bevrijding en de spoorwegen de presentatie gebruiken om het publiek te informeren. Alle informatie is ook gepubliceerd op de website www.kinderenvanversteeg.nl. Samen met de eerder gerealiseerde presentatie 'Beladen Treinen', met bijbehorende website www.beladentreinen.nl, houden we de herinnering aan de oorlogsjaren ook voor toekomstige generaties levend.

TENTOONSTELLINGEN

Tentoonstelling Tienertoer

Op 14 april opende burgemeester Jan van Zanen, in het bijzijn van een zaal vol 'oud-Tienertoerders', de kleurige tentoonstelling Tienertoer. De burgemeester ging zelf ook als 15-jarige op Tienertoer: "Tienertoer was voor mij weer een stap richting de wijde wereld. Richting zelfstandigheid. Een bijzondere ervaring. Mede dankzij de tienertoer beleefde ik in 1973 een bereisde zomer." De tentoonstelling leverde uitzonderlijk veel publiciteit en waardering op. Zo was Hart van Nederland aanwezig bij de opening (700.000 kijkers) en de Volkskrant weidde een hele pagina aan Tienertoer. Editie NL zond 15 april een item uit (600.000 kijkers) en verder waren er items op Radio 2, 4, 5, Radio M en Bingo FM. Het Algemeen Dagblad (landelijk) besteedde twee pagina's aan de tentoonstelling, het Nederlands Dagblad, Reformatorisch Dagblad en Trouw schreven grote en lovende artikelen. Ook de bezoekers wisten de tentoonstelling goed te vinden: de tellers aan de deur noteerden circa 90.000 bezoekers die de tentoonstellingsruimte betraden.

Expositie 'Op kunstsafari door Utrecht' (stadskantoor gemeente Utrecht)

Op 18 september opende op de begane grond van het Stads Kantoor van de gemeente Utrecht de expositie 'Op Kunstsafari door Utrecht', met als onderwerp kunst in de openbare ruimte. Het Spoorwegmuseum droeg een steentje bij door het inrichten van een vitrine met de presentatie 'Kunst in de trein'.

EVENEMENTEN

Evenementen zijn traditiegetrouw de grote publiekstrekkingen van het Spoorwegmuseum. Door het organiseren van deze (vaak laagdrempelige) evenementen opent het museum, aansluitend bij het doelgroepenbeleid, de deuren voor een brede en vaak nieuwe groep bezoekers. Onze evenementen trokken dit jaar ruim 160.000 bezoekers waarbij deze editie van Winter Station alle bezoekersrecords verbrak.

Modeltrein Expo On traXS (15 t/m 17 maart)

In 2019 noteerden we een extra drukke editie van de Modeltrein Expo On traXS waar Europa's beste modelbouwers hun prachtige modelbanen kwamen tonen.

Dagje uit met Thomas (30 mei t/m 2 juni)

Het is inmiddels een traditie, het bezoek van de wereldberoemde blauwe locomotief Thomas uit de gelijknamige tv-serie. Kinderen konden eindeloos spelen op de speelkleden en genieten van Thomas en zijn vrienden, de Dikke Controleur en de musical sing-a-long.

Het leukste reisje van Nederland (29 juni t/m 7 juli)

Voor de zomervakantie konden we dankzij de deelnemers aan de BankGiro Loterij en in samenwerking met Xsaga, de tweede editie van het leukste reisje van Nederland organiseren. De verschillende culturele bestemmingen werden deze editie verzorgd door het Museum van Oudheden, Cobra Museum, Nederlands Militair Museum, Beeld en Geluid en het Kinderboekenmuseum.

Techlab XL (14 t/m 30 augustus)

De laatste twee weken van augustus stond het museum geheel in het teken van techniek en de trein. Tijdens het stoere evenement Techlab XL zijn er spannende demonstraties en kan de bezoeker bij levensgrote werkstations zelf aan de slag met thema's als stoom, stroom, weerstand en wielen.

Chuggington doe-dagen (18 t/m 22 oktober)

In de herfstvakantie stond het Spoorwegmuseum geheel in het teken van de karakters uit de tv-serie Chuggington. De rode trein heeft een plek in vele harten. Speciaal voor de allerkleinste bezoekers werden tal van (educatieve) activiteiten georganiseerd.

Winter Station (21 december 2019 t/m 5 januari 2020)

Schaatsen tussen de treinen, hoe mooi is dat? Ieder jaar staat Winter Station hoog op de agenda van families voor een uitje in de kerstvakantie. De editie van 2019-2020 brak alle bezoeker records, tot en met 31 december passeerden 49.613 bezoekers de kassa.

COLLECTIES

Overdracht Kameel (NS)

Hij was al vaker in het Spoorwegmuseum te zien, de NS 20, beter bekend onder zijn bijnaam 'Kameel'. De Kameel was eigendom van NS en deed dienst als directierijtuig. Op 4 juni werd dit unieke rijtuig officieel overgedragen aan het Spoorwegmuseum en maakt nu deel uit van de collectie. NS zal de komende vijf jaar nog gebruik maken van het rijtuig en neemt daarom de onderhoud- en exploitatiekosten op zich.

Gevonden voorwerpen (NS CBGV)

Soms ontvangt het museum schenkingen die echt te leuk zijn om niet te accepteren. Dat geldt zeker voor deze schenking die door Centraal Bureau Gevonden Voorwerpen (CBGV) werd aangeboden: een kist vol opmerkelijke voorwerpen, zoals een kunstbeen met steunkous, sok en schoen, een kunstarm met zegelring, een imitatie grafsteen. Een communiejurkje. Een kinderviool. Een opgezet knaagdier. Tapdانسschoenen. Autosleutels van een Aston Martin. Fotoalbums. Handboeien. Allemaal niet opgehaald! De schenking kreeg publicitair veel aandacht.

Schuilhut (ProRail)

Het stond langs het spoor bij Hilversum, vlakbij de A27. Een kleine constructie van voorgevormde elementen van gewapend beton, waarvan de delen aan elkaar verbonden zijn door een metalen pin. Een schuilhut. Maar wat zijn specifieke functie was? Niemand die het met zekerheid kon zeggen. Op 5 december 2019 werd het bouwwerk door ProRail aan het Spoorwegmuseum geschonken. Het museum riep na de overdracht iedereen op om informatie over dergelijke schuilhutten met ons te delen, wat een aantal reacties opleverde maar nog geen definitief antwoord.

Andere schenkingen

Magnetisch planbord (1965-2013)

Geschonken op 24 januari 2019 door NS Reizigers

Instructiematerialen medewerkers werkplaats

Onnen. Geschonken door NS op 17 juni 2019

Remproefsein station Zandvoort

Geschonken door ProRail op 21 maart 2019

Seintableau Naarden-Bussum (1959-1999)

Geschonken door ProRail op 17 oktober 2019

Fotoalbums spoorbruggen Nederlands-Indië

Schenking Mw. Khalife-Zimmerman

Documentatie bouw spoorbrug Culemborg 1982,

gietijzere onderdeel van de oude spoorbrug Culemborg. Schenking Dhr. H. Cornel

Vier schilderijen van locomotieven en treinen tussen 1950 tot 2000

Olieverf op doek, vervaardigd tussen 1995 en 2015

Schenking van de kunstenaar Jim Gijbels

Fotoalbum Modjokerto Stoomtram Mij Nederlands Indië 1920-1935

Schenking van de heer v.d. Meene

Bespreekbewijzen voor internationaal vrijbiljet
Twee biljetten Hotelplan Rotterdam 1967-1975
Schenking Th. Van de Loo

Blikje glassplinters treinbeschieting juni 1944
Behorend aan Jopie Buursema (1921-2018)
Schenking van J.M.Th. Plijnaar

Pet van depotchef Jitze Buursema
Gedragen tot de spoorwegstaking 1944
Schenking van J.M.Th. Plijnaar

Weekkaart 4 september 1944
Behorend aan Anna Toppen-Dinkela
Schenking van P.H. Heerema

Schaalmodel van sneltreinrijtuig NS 7408
Roco, 2018
Schenking G.J. Belgrave

Twee vrachtbrieven voor bestelgoederen
NS 1918
Schenking W. Berendsen

Oorlogszakboekje Vrijwillige Landstorm 1939
Met naamplaatje, behorend aan B.J. Willemse
Schenking R. Adriaens

Kop en schotel Wagon-Lits
T. Haviland, Ca. 1925
Schenking W. Rothman

Model NS 20 ('De Kameel')
Vervaardigd in 2019 door Artitec
Schenking van de vervaardiger

Twee herinneringspenningen kaping bij de Punt
2019
Schenking van particulier

Vest van informatrice
NS, vervaardigd bij Lagero, ca. 1990
Schenking E. Jonkhout

Menukaart t.g.v. opening Dr. W. Hupkesbrug
NS, vervaardigd bij drukkerij Kaasjager 1947
Schenking H. Cornel

Drie fotoalbums m.b.t. aanleg spoorbaan
Rotterdam- Nieuwerkerk
Vervaardigd door spoorwegman D.Th.J. van der Wel
1946-1953. Schenking door D. v.d. Wel

Aankopen 2019

In 2019 werden een spoorwegspel, een schoolplaat en enkele affiches aangekocht, waaronder een affiche van eind 1944 met Duitse propaganda tegen de spoorwegstaking welke in de presentatie 'Kinderen van Versteeg' wordt getoond. Verder werden een ontwerp voor een kunstwerk dat bij het seinhuis van Maastricht heeft gehangen en drie schilderijen van Hans Kaas uit de jaren '80 aangekocht. Bijzonder is de aankoop van 49 werken van spoorwegman Piet Mulder van de erven Mulder. Het gaat om aquarellen en tekeningen van onder meer de spoorbrug bij Culemborg, maar ook van reizigers op het perron van Utrecht Centraal en in een stationsrestaurant. Tenslotte werden dit jaar voor de aankomende tentoonstelling: 'Tosti's Truffels Treinen' pannen uit een rijtuig van Wagon-Lits aangekocht.

Overzicht aankopen:

Ontwerp voor kunstwerk Post T Maastricht
Olieverf op paneel, 1983, ontwerper onbekend
Aankoop 23 januari 2019

Spel 'Reisbureau der NS'
NS, vervaardigd bij Ellerman, Harms en Co, ca. 1948
Aankoop oktober 2019

Ets van een emplacement,
John Wortel, ongedateerd,
Aankoop februari 2019

Houtsnede Noord-Holland met locomotief
Peter Alma, ongedateerd
Aankoop februari 2019

Schilderij Stoomlocomotief 3737
Olieverf op doek door G. Hamer ca. 1946
Aankoop 17 mei 2019

Drie schilderijen locomotieven op Amsterdam CS
Olieverf op doek door Hans Kaas, 1985
Aankoop 24 mei 2019

Affiche Danemark Chemins de fer
Met treinverbindingen met Nederland
Aankoop 29 juni 2019

Affiche Spoorwegstaking
Duitse propaganda, oktober 1944
Aankoop 29 juni 2019

Set van 8 pannen afkomstig uit keuken van restauratierijtuig Wagon Lits, Eerste helft twintigste eeuw, aankoop 1 augustus 2019

49 tekeningen en aquarellen van spoorse taferelen en bruggen
Vervaardigd door Piet Mulder, 1960-1980
Aankoop van de erven Mulder december 2019

Toegevoegd aan collectie

De DDM1 Bvk (dubbeldeks stuurstandrijtuig uit de eerste generatie dubbeldeksmaterieel) is in december teruggekeerd in de collectie. Het rijtuig was reeds geschonken in 2010 maar NS heeft het al die jaren nog in gebruik gehouden.

ZAKELIJKE MARKT

De zakelijke bezoeker is een belangrijke doelgroep voor het museum. Er werden in 2019 meer zakelijke events geboekt dan ooit tevoren. De aftrap van het nieuwe jaar begon met de nieuwjaarsreceptie van de Museumvereniging. Hoogtepunten waren verder het bezoek van Hare Majesteit Koningin Máxima tijdens de uitreiking van de 'Science Makers Awards' in oktober, het event 'For Farmers' waar het museum 900 boerinnen mocht ontvangen, de eerste editie van het congres van het Ondernemersfonds Utrecht en natuurlijk het stomend Streekbierfestival in december. In 2019 werd voor het eerst in de weken voorafgaand aan Winter Station gericht ingezet op de verkoop van kerstarrangementen voor bedrijven. In totaal werden ruim 300 evenementen gefaciliteerd met een totale omzet van meer dan €1,2 miljoen.

SCHOOLBEZOEK

Ten opzichte van 2018 stegen de educatieve schoolbezoeken met ruim 15% tot 3.330 bezoeken. Het educatieve programma rond het Techlab blijkt succesvol, 2.349 leerlingen volgden met hun school dit programma dat aansluit bij het techniekcurriculum voor het primair onderwijs. Naast de educatieve programma's was het Spoorwegmuseum ook een populaire bestemming als schoolreisje, in totaal bezochten 10.268 scholieren het Spoorwegmuseum in 2019. Vanaf 2020 is het voor scholen verplicht om invulling te geven aan techniekonderwijs binnen dit curriculum.

BIJZONDERE SLUITING MUSEUM

Maandag 18 maart werd in Utrecht een aanslag in een tram gepleegd waarbij vier dodelijke slachtoffers vielen te betreuren. Dit trof Utrecht recht in het hart. Het Spoorwegmuseum leefde intens mee: sommige collega's bleken gezinnen van de slachtoffers te kennen. Woensdag 26 maart is het museum door de familie van één van de slachtoffers gevraagd om als locatie voor een besloten uitvaart te dienen. Als betrokken en in deze stad geworteld museum hebben wij 'ja' gezegd. Het Spoorwegmuseum bleef deze dag voor het eerst in de recente geschiedenis, gesloten voor publiek.

SAMENWERKINGEN

Nacht van de Vluchteling

In de nacht van 15 op 16 juni vond de 10de editie van de Nacht van de Vluchteling plaats. Meer dan 7.000 deelnemers gingen, verspreid over het land, wandelen om geld in te zamelen voor stichting Vluchteling. Ook Utrecht was in 2019 weer startplaats, om klokslag middernacht vertrokken ruim 1.000 wandelaars vanuit het Spoorwegmuseum voor een tocht van 40 km naar Amersfoort.

U-Pas

Wethouder Werk en Inkomen, Linda Voortman, opende op 11 juli samen met ambassadrice Tineke Schouten in het Spoorwegmuseum het U-Pas jaar. Het Spoorwegmuseum accepteert vanaf 2019 de U-pas die mensen uit Utrecht met een laag inkomen de mogelijkheid geeft ook culturele uitstapjes te maken.

Open Monumentendag

Zaterdag 14 september was het Open Monumentendag. De dag heeft verschillende thema's, waaronder dit jaar het thema 175 jaar spoorwegen in Utrecht. Daarom waren er voor geïnteresseerden gratis rondleidingen door het monumentale Maliebaanstation.

Uitfeest

In september was het Uitfeest in Utrecht. Alle culturele instellingen presenteren hun programma voor het nieuwe seizoen. Het Spoorwegmuseum was aanwezig op het Domplein met de stoomkar, in het Academieggebouw werd een lezing gegeven over de plannen van het Spoorwegmuseum voor het nieuwe seizoen.

Symposium Nederlandse Spoorwegen in oorlogstijd 1939-1945

Op 17 september organiseerde het Spoorwegmuseum, in samenwerking met NS en uitgeverij WBooks, in het kader van 75 jaar vrijheid een symposium over de Nederlandse Spoorwegen in oorlogstijd 1939-1945. Tijdens het symposium werd het boek 'De Nederlandse Spoorwegen in oorlogstijd 1939-1945' gepresenteerd. De drie auteurs David Barnouw, Dirk Mulder en Guus Veenendaal werden tijdens het symposium geïnterviewd door journalist Ad van Liempt. Daarnaast waren er presentaties van conservator van het Spoorwegmuseum Evelien Pieterse over de presentatie 'Kinderen van Versteeg' en historica en publicist Marie-Cecile van Hintum over de Nederlandse spoorwegen en het verzet. NS-machinist Robert Duizend, spreker van Stichting Na de Oorlog, vertelde het aangrijpende verhaal van zijn Joodse ouders en de Holocaust. Aansluitend opende het museum de nieuwe presentatie 'Kinderen van Versteeg', waar de collectie Tweede Wereldoorlog wordt getoond.

Maand van de geschiedenis

Het Spoorwegmuseum sloot in oktober aan bij de Maand van de Geschiedenis. Dit jaar stond het thema hij/zij centraal. De EduTRAINers gaven invulling aan dit thema door voor de bezoeker bij de vrouwencoupé van de SS C 723 een verhaal over vrouwen en het spoor te vertellen.

History in Concert

Op 13 oktober werd in het kader van de Canon van de Nederlandse geschiedenis de tweede editie van History in Concert in Tivoli Vredenburg georganiseerd. Het Spoorwegmuseum presenteerde zich tijdens de foyerprogrammering waarbij één van de actrices als treinreizende dame inhoud gaf aan het thema hij/zij.

BankGiro Loterij Open Dagen

Op 14 en 15 december vonden de Open Dagen van de BankGiro Loterij plaats waar VIP-kaarthouders, in winterse sferen, een bijzondere dag in het Spoorwegmuseum konden beleven.

SAMENWERKING MET DE BUURT

Varkensruggen beschilderd

Het was een initiatief van een buurtbewoonster uit de Oosterstraat, zij vroeg aan het Spoorwegmuseum of wij de grijze varkensruggen aan de Oosterstraat een leuk uiterlijk konden geven. Het museum pakte de handdoek op en maakte er treinen van. Ze staan in de berm van de Oosterstraat, tegenover het Spoorwegmuseum.

VRIJWILLIGERS

Dertig jaar VOS

De VOS (vrijwilligers van het Spoorwegmuseum) bestond in 2019 precies 30 jaar. En dat werd geheel in stijl gevierd met een bijzondere treinrit in de MAT '46 naar Hanzestad Deventer en de Veluwe Stoomtrein Maatschappij. Er zijn 129 vrijwilligers die een belangrijke bijdrage leveren aan verschillende projecten in het museum.

INTERN

Personeel

Op 31 december 2019 waren er:

- 125 medewerkers in dienst; ofwel
- 82 FTE.

Personeelspaspoort en werknemerswebsite

In 2019 ontvingen alle personeelsleden een speciaal personeelspaspoort. In het paspoort, dat ook alle nieuwe personeelsleden van het museum ontvangen, staan de belangrijkste regels van het museum. De presentatie van het paspoort ging samen met de lancering van de werknemerswebsite werken.spoorwegmuseum.nl.

Ondernemingsraad

De Ondernemingsraad van het Spoorwegmuseum bestaat uit zeven leden, die elk een kiesgroep of afdeling vertegenwoordigen. Motto van de OR is 'veilig en gezond aan het werk', ofwel duurzame inzetbaarheid. In het jaar 2019 heeft de OR aangedrongen op de waardering van de functie van Coördinator Zakelijke Evenementen (voorheen: Partyteamer). Met instemming van de OR is deze functie door een deskundige gewaardeerd. Daarnaast heeft de OR ingestemd met de richtlijnen m.b.t. piketdienst en de afwikkeling van de nieuwe werkkledinglijn van het Spoorwegmuseum. Ook heeft de OR zich ingezet om in 2019 een Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) uit te voeren. Over het bureau, de opdracht en de rapportage is instemming verleend. De OR is nauw betrokken bij het Plan van Aanpak dat uit deze rapportage voortvloeit. Hierbij wordt zowel naar de verbetering van de veiligheid en ergonomie van de werkplekken, de werkplaats en het museum gekeken, maar ook veel aandacht besteed aan de psychosociale arbeidsomstandigheden. Daarnaast heeft de OR een adviserende rol gespeeld bij de ontwikkeling van de nieuwe strategie van het Spoorwegmuseum welke is afgerond met een unaniem positief advies. Onderwerpen die verder op de agenda van de OR en OV vergaderingen stonden, zijn onder meer de begroting voor 2019, het ziekteverzuim, de interne communicatie, de openstelling van het museum op 1 januari, de interne communicatie en het bevorderen van een open cultuur in de organisatie. De OR houdt contact met zijn achterban door regelmatig informeel input van de medewerkers op te halen, door de verslagen van de vergaderingen met de bestuurder te publiceren en door tweejaarlijks een OR bulletin uit te geven.

Digitale nieuwsbrief in een nieuw jasje

De externe digitale nieuwsbrief heeft meer dan 26.000 abonnees. Vanaf april 2019 is deze in een nieuw en eigentijds jasje gestoken waardoor we beter, gevarieerd en op verschillende doelgroepen gericht kunnen informeren en vormgeven.

Nieuwe website

In december lanceerde het museum de nieuwe website van het Spoorwegmuseum. Deze nieuwe website sluit beter aan bij de wensen en behoeften van alle verschillende doelgroepen van het Spoorwegmuseum en helpt hen hun bezoek aan het museum optimaal voor te bereiden. De navigatie- en zoekfuncties zijn sterk verbeterd en de mogelijkheden om tevoren online tickets te kopen of een zakelijke boeking te doen zijn geoptimaliseerd. De nieuwe website biedt bezoekers

meer verdieping, verhalen en achtergrondinformatie over het museum. In de toekomst zullen steeds verhalen worden toegevoegd en zal de kerncollectie van het museum ook digitaal toegankelijk zijn.

Nieuw toneelstuk

Dit jaar studeerden onze acteurs een nieuw toneelstuk in. Het heet 'Dominique & het gouden idee', een vrolijke voorstelling voor het hele gezin. Het werd na de zomer voor het eerst gespeeld en met succes ontvangen.

Kidsclub Rail Rookies

Op 9 januari meldde zich het 1500ste lid van de kidsclub van het Spoorwegmuseum: de Rail Rookies. Zondag 3 november vond de zevende Rail Rookies Clubdag plaats. Precies 327 Rail Rookies beleefden een leuke dag vol activiteiten in het Spoorwegmuseum.

IN DE MEDIA

We kunnen 2019 gerust een fantastisch en succesvol mediajaar noemen. Het Spoorwegmuseum wist een ongekend grote hoeveelheid gratis publiciteit te genereren. Door de constante aanwezigheid in de media blijft het museum, en daarmee ook het erfgoed, zichtbaar bij het publiek en het geeft volop gelegenheid onze missie onder de aandacht van velen te brengen. Drie in het oog springende momenten met grote publicitaire waarde waren dit jaar:

Bezoek Hare Majesteit Koningin Máxima

In oktober bezocht Hare Majesteit Koningin Máxima de uitreiking van de ScienceMakers Awards. Jonge uitvinders presenteerden hun projecten in de museumhal, de Koningin kwam kijken en ging in gesprek met de makers.

Heerlijk avondje voor Sinterklaas (BNN/VARA)

Op maandagavond 2 december kwam BNN/VARA naar het Spoorwegmuseum voor opnamen van het tv-programma 'Heerlijk Avondje voor Sinterklaas'. Een vrolijke, volle, grappige familieshow met de echte Sinterklaas, Hoofdpiet, Dieuwertje Blok en nog vele andere BN'ers. De locatie van het Spoorwegmuseum kwam hierbij uitgebreid in beeld. Donderdag 5 december werd het programma uitgezonden bij BNN/VARA op NPO1. Er keken maar liefst 1.060.000 personen naar.

DocU 'Tienertoer' (RTV Utrecht, april en juli 2019)

RTV Utrecht zond in april en juli, in het kader van de tentoonstelling Tienertoer, twee delen uit van een documentaire over de Tienertoer. Daarin vertellen reizigers over hun Tienertoer-ervaringen in de jaren 60, 70, 80 en 90.

Overig

Verder was het Spoorwegmuseum locatie voor items van Spoorloos (KRO/NCRV, 4-02-2019), Hart van Nederland (SBS6, 5-02-2019 en 28-02-2019), Paleis voor een prikkie (SBS6, 17-03-2019), RTL Darts (RTL7, 28-03-2019), Silent Quizco (BankGiro Loterij, youtube), Da will ich hinn (SR Fernsehen, november 2019), Piets weerbericht (SBS6, 2-12-2019), Rooijakkers over de vloer (RTL4, 18-12-2019), 5 uur live (RTL4, 20-12-2019) en Doorbakken (KRO/NCRV, 25-12-2019).

VOORUITBLIK

- Op 18 juni 2020 opent de tentoonstelling Tosti's Truffels Treinen. Een bijzondere tentoonstelling over eten en drinken op en om het spoor. Naast het tonen van de eigen collectie (restaurant)rijtuigen, affiches, koffiekarren, menukaarten, serviezen en andere collectie komen voor de tentoonstelling diverse restauratierijtuigen uit binnen- en buitenland.
- Voor de tentoonstelling wordt, dankzij een bijdrage van goede doelen stichting Nh1816, de Vereniging Vrienden van het Spoorwegmuseum en de Bankgiro Loterij, restauratierijtuig Plan D RD gerestaureerd. De werkzaamheden zijn in 2019 reeds gestart.
- De Vereniging Vrienden van het Spoorwegmuseum viert in mei 2020 het vijftigjarig jubileum.
- In 2020 wordt in het kader van de nieuwe toekomstvisie van het museum gestart met de planontwikkeling voor het achterterrein, inclusief speeltuin en de herinrichting van de ruimtes gecentreerd rondom het theater. Tevens wordt de techniek en presentatie van de attractie Stalen Monsters aangepast en de techniek van De Grote Ontdekking vernieuwd.
- Voortkomend uit de strategie start het museum twee nieuwe projecten met betrekking tot de waardering en registratie van de museumcollectie. Onder leiding van de Rijksdienst voor Cultureel erfgoed gaat het museum met hulp van interne en externe deskundigen de collectie waarden. Uiteindelijk doel hiervan is vast te stellen wat de kerncollectie is, maar ook welke deelcollecties of voorwerpen hieronder niet (meer) vallen en kunnen worden afgestoten. Daarnaast wordt in 2020 gewerkt aan een plan van aanpak met betrekking tot het inlopen van de achterstanden op het gebied van registratie. In dit plan staat beschreven hoe onze kerncollectie zo goed mogelijk geregistreerd, gedigitaliseerd en op internet beschikbaar kan worden gemaakt. Voor de realisatie van beide projecten wordt de afdeling Collecties tijdelijk uitgebreid met een kwartiermaker en registratoren.

Spoorwegmuseum blijft sterk merk

Onderzoeksbureau Beerda onderzoekt jaarlijks hoe 'sterk' culturele merken in Nederland zijn met het Vrije Tijd Merkenonderzoek. Beerda ondervroeg 8.000 Nederlanders in alle provincies naar een oordeel over de culturele iconen in hun eigen regio. Door de uitslagen naast elkaar te leggen is een Top 10 samengesteld van sterkste cultuurmerken op landelijke schaal. Het Spoorwegmuseum komt als sterkste merk van de provincie Utrecht uit de bus, landelijk staat het Spoorwegmuseum op de 7de plaats. In die top 10 staan niet alleen musea, maar ook bands en evenementen. (Bron: Vrije Tijd Merkenonderzoek 2019, Hendrik Beerda Brand Consultancy).

Begroting 2020

De begroting van 2020 kan als volgt worden samengevat:

Eigen inkomsten:	5.940.000
Subsidies en bijdragen:	<u>2.861.000</u>
Totaal baten:	8.801.000

Personeelslasten:	3.999.000
Overige beheerlasten:	1.540.000
Activiteitenlasten:	<u>3.358.000</u>
Totaal lasten:	8.897.000

Resultaat: - 96.000

AFSLUITEND

We kunnen er niet omheen. In 2020 is het Spoorwegmuseum, net zoals de rest van de wereld, geconfronteerd met de uitbraak en gevolgen van het Covid-19 (Corona) virus. De (voorzorgs-) maatregelen die zijn genomen om de crisis op te lossen, hebben een ongekende impact. Het Spoorwegmuseum is vanaf 13 maart 2020 gesloten voor publiek.

De jaarrekening maakt duidelijk dat het Covid-19 virus vooralsnog geen invloed zal hebben op de continuïteit van het Spoorwegmuseum. Hoewel duidelijk is dat de genomen (voorzorgs-)maatregelen impact zullen hebben op de (financiële) resultaten van het Spoorwegmuseum over 2020, kan op dit moment nog geen inschatting van deze impact worden gemaakt aangezien de looptijd van de (voorzorgs-)maatregelen regelmatig wordt geëvalueerd en bijgesteld. Waar mogelijk doet het Spoorwegmuseum een beroep op de steunmaatregelen die door de overheid worden gefaciliteerd, zoals de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) en de Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19 (TOGS).

Inmiddels weten we dat het museum vanaf 1 juni onder voorwaarden weer open mag. We staan klaar om iedereen die betrokken is bij ons prachtige Spoorwegmuseum dan weer te begroeten.

Utrecht, 1 juli 2020

Nicole Kuppens
Directeur/bestuurder Spoorwegmuseum

Verslag van de Raad van Toezicht

INLEIDING

Het Spoorwegmuseum past het Raad van Toezicht (RvT) model toe. De directeur/bestuurder is eindverantwoordelijk en wordt gecontroleerd en geadviseerd door de RvT.

SAMENSTELLING VAN DE RVT

De Raad van Toezicht bestond in het verslagjaar uit:

- De heer M.C.J. van Roozendaal (voorzitter);
- De heer H.L.L. Groenewegen;
- Mevrouw G.M. Onland;
- Mevrouw A.F.E. Hertog;
- Mevrouw I.E. Plasmans-Levert, toegetreden op 25 september 2019; en
- De heer P. Eringa, afgetreden op 25 september 2019.

De toezichthouders van het Spoorwegmuseum ontvangen geen bezoldiging.

De heer Eringa heeft in 2019 afscheid genomen van ProRail en heeft als gevolg daarvan ook zijn functie binnen de Raad van Toezicht van het Spoorwegmuseum neergelegd. Zijn Raad van Toezicht lidmaatschap is ingevuld door mevrouw Plasmans. De RvT is de heer Eringa dankbaar en voor zijn betrokkenheid en inzet voor het Spoorwegmuseum de afgelopen jaren en verwelkomt mevrouw Plasmans als nieuwste lid.

FUNCTIONEREN VAN DE RVT

De RvT volgt de Governance Code Cultuur. De RvT heeft in 2019 vier keer vergaderd in aanwezigheid van de directeur/bestuurder. Ieder jaar wordt een jaarplanning vastgesteld, waardoor belangrijke onderwerpen zoals een collectieplan, jaarrekening en jaarverslag en de risicoanalyse gegarandeerd worden behandeld. In dit kader evalueert de RvT jaarlijks ook het functioneren van de directeur bestuurder. Deze evaluatie wordt uitgevoerd door een delegatie van de RvT, waarvan de voorzitter steeds deel uitmaakt. Aanvullend is in 2019 meerdere keren gesproken over de ontwikkeling van de strategie.

Verder is in 2019 een overzicht van de belangrijkste risico's opgesteld en besproken. Op basis van de meegegeven kans en impact van een risico, zullen deze risico's gemonitord worden. Ontwikkelingen worden uiteraard binnen de Raad van Toezicht gedeeld. De risico's zijn vastgesteld binnen de verschillende deelgebieden van het museum, zoals collectie, exploitatie, organisatie, financiën, ICT en externe risico's.

Daarnaast heeft de RvT in 2019 voor het eerst een zelfevaluatie uitgevoerd, waarvan de uitkomsten zijn besproken in een vergadering zonder de directeur bestuurder. Hieruit zijn enkele aandachtspunten voor zowel de RvT als de directeur bestuurder naar voren gekomen, welke in 2020 actief zullen worden opgevolgd.

Tenslotte hebben de individuele leden op meerdere momenten de directeur/bestuurder met raad en daad bijgestaan. Er is eenmaal formeel overlegd met de OR. Om haar betrokkenheid te tonen bij de hele organisatie zijn de leden van de RvT op meerdere momenten ook informeel aanwezig, waaronder de kerstkoffie voor het personeel en de opening van de tentoonstelling Tienertoer.

TERUGBLIK 2019

De Raad van Toezicht kijkt terug op een mooi en enerverend jaar, waarbij zij tevreden zijn over zowel de behaalde inhoudelijke als financiële resultaten. Het constateert wederom dat de directie, het management en alle museummedewerkers enthousiast werken aan de toekomst van het museum en dankt hen voor de voortdurende inzet en wil.

NEVENFUNCTIES VAN DE RVT

Dhr. M.C.J. van Roozendaal

- Primair: Voorzitter RvB Rivas Zorggroep;
- Secundair: Voorzitter RvT Helen Dowling Instituut.

Dhr. H.L.L. Groenewegen

- Primair: Lid Raad van Bestuur NS;
- Secundair: Lid Raad van Commissarissen Coolblue;
- Secundair: Lid Raad van Commissarissen Teslin;
- Secundair: Voorzitter Stichting Universiteitsfonds Tilburg.

Mevr. G.M. Onland

- Primair: Directeur Onderhoud & Services Nederlandse Spoorwegen.

Mevr. A.F.E. Hertog

- Primair: Directeur Nationaal Glasmuseum;
- Secundair: Adviseur Erfgoed BNG Cultuurfonds.

Mevr. I.E. Plasmans – Levert

- Primair: Directeur Communicatie en Externe Betrekkingen ProRail.

NEVENFUNCTIES DIRECTEUR/BESTUURDER

Mevr. N.A.T. Kuppens:

- Lid Raad van Toezicht Hortus Botanicus Amsterdam;
- Lid Raad van Toezicht Stichting RNW Media;
- Lid van het bestuur Stichting Utrechts Museum Kwartier.

ROOSTER VAN AFTREDEN

De leden van de Raad van Toezicht worden benoemd voor een periode van vier jaar, die eenmaal verlengd kan worden.

Naam	Datum aantreden	Datum herbenoeming	Datum aftreden
Dhr. M.C.J. van Roozendaal	13 juni 2013	13 juni 2017	13 juni 2021
Dhr. H.L.L. Groenewegen	9 oktober 2017		9 oktober 2021
Mevr. G.M. Onland	11 december 2017		11 december 2021
Mevr. A.F.E. Hertog	9 oktober 2018		9 oktober 2022
Mevr. I.E. Plasmans – Levert	25 september 2019		25 september 2023

COVID-19

Door de uitbraak van het coronavirus Covid-19 moest het Spoorwegmuseum op 13 maart 2020 zijn deuren sluiten. Van de ene op de andere dag was het stil in het normaal zo actieve museum. We waarderen de flexibiliteit van het team en de manier waarop zij op deze bijzondere omstandigheden hebben gereageerd. We zijn verheugd dat het museum per 1 juni weer bezoekers kan ontvangen.

DANK

Verder spreekt de Raad van Toezicht haar grote dank en waardering uit voor een ieder die zich, op welke manier dan ook, heeft ingezet voor het Spoorwegmuseum. Zonder de betrokkenheid van de vrienden, vrijwilligers, sponsors en andere relaties is het niet mogelijk het Spoorwegmuseum in deze optimale vorm te houden.

Utrecht, 1 juli 2020

Dhr. M.C.J. van Roozendaal

Dhr. H.L.L. Groenewegen

Mevr. G.M. Onland

Mevr. A.F.E. Hertog

Mevr. I.E. Plasmans – Levert

Balans per 31 december 2019

(voor resultaatbestemming, in euro)

	31 december 2019	31 december 2018
Activa		
Vaste activa		
1. Materiële vaste activa	246.218	330.601
2. Financiële vaste activa	430.613	461.020
	<hr/> 676.831	<hr/> 791.621
Vlottende activa		
3. Voorraden	146.565	155.502
4. Vorderingen en overlopende activa	2.227.875	4.096.027
5. Liquide middelen	2.709.845	962.837
	<hr/> 5.084.285	<hr/> 5.214.366
Totaal Activa	<hr/> 5.761.116	<hr/> 6.005.987
Passiva		
Vermogen		
6. Algemene reserve	295.714	226.581
6. Continuïteitsreserve	1.294.250	1.343.814
6. Onverdeeld resultaat	5.577	19.569
	<hr/> 1.595.541	<hr/> 1.589.964
7. Voorzieningen	2.081.750	2.088.125
8. Langlopende schulden	430.613	461.020
9. Kortlopende schulden en overlopende passiva	1.653.212	1.866.878
	<hr/> 5.761.116	<hr/> 6.005.987
Totaal Passiva	<hr/> 5.761.116	<hr/> 6.005.987

Staat van baten en lasten over 2019

(in euro)

	2019 realisatie	2019 begroting	2018 realisatie
Baten			
10. Entreegelden	3.758.014	3.728.877	3.680.725
11. Bijdrage overige activiteiten	1.570.675	1.533.157	1.523.360
12. Subsidie en sponsoring	3.233.503	3.376.491	3.231.518
13. Rente	254	3.500	158
14. Overige baten	395.795	291.000	346.682
Totaal Baten	8.958.241	8.933.024	8.782.443
Lasten			
15. Personeel	3.648.653	3.577.878	3.703.351
16. Afschrijvingslasten	95.622	90.108	91.106
17. Huisvesting	776.876	737.639	845.329
18. Exploitatie	1.496.550	1.524.626	1.496.261
19. Administratie & beheer	542.329	584.792	502.092
20. ICT	360.058	353.306	332.854
21. Collectie, beheer & behoud	788.261	820.822	335.169
22. Marketing & communicatie	1.252.269	1.243.500	1.396.826
23. Projecten/Investeringen	-	-	142.478
Correcties voorgaande jaren	- 7.953	-	- 82.592
Totaal Lasten	8.952.664	8.932.671	8.762.874
Exploitatiesaldo	5.577	353	19.569